

Peter Pellegrini
prezident Slovenskej republiky

Bratislava 20. apríla 2026
Číslo spisu: 1643-2026-KPSR

ROZHODNUTIE
prezidenta Slovenskej republiky

Dňa 23. marca 2026 prijala Kancelária prezidenta Slovenskej republiky od petičného výboru, ktorého zástupcom je pán Juraj Šeliga, Črchľa 401/140, 029 52 Hruštín [určená osoba na zastupovanie v styku s orgánom verejnej moci podľa § 3 ods. 3 zákona č. 85/1990 Zb. o petičnom práve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o petičnom práve“)] petíciu občanov Slovenskej republiky, predmetom ktorej je návrh na vyhlásenie referenda o otázkach v nasledovnom znení:

- 1. Súhlasíte s tým, aby Národná rada Slovenskej republiky prijala uznesenie, ktorým skráti svoje IX. volebné obdobie a deň predčasných volieb do Národnej rady Slovenskej republiky určí tak, aby sa konali do 180 dní od vyhlásenia výsledkov referenda?*
- 2. Súhlasíte so zrušením tzv. doživotnej renty, napríklad, pre Roberta Fica, ustanovenej v § 24a ods. 1 písm. b) zákona č. 120/1993 Z. z. o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky v aktuálnom znení?*
- 3. Súhlasíte s tým, aby bol obnovený Úrad špeciálnej prokuratúry a Národná kriminálna agentúra?*

(ďalej len „návrh na vyhlásenie referenda“).

Právomoc prezidenta Slovenskej republiky (ďalej len „prezident“) vyhlásiť referendum na základe petície občanov podľa čl. 95 v spojení s čl. 102 ods. 1 písm. n) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) je spojená s jeho **povinnosťou preskúmať** zákonnosť takejto petície, ďalej či návrh na vyhlásenie referenda svojím obsahom zodpovedá ústave a osobitnému predpisu a súčasne či má všetky predpísané náležitosti podľa § 203 ods. 1 zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o podmienkach výkonu volebného práva“).

Požiadavka § 203 ods. 1 zákona o podmienkach výkonu volebného práva sa nevzťahuje iba na preskúmanie petície a návrhu na vyhlásenie referenda z hľadiska požiadaviek podľa zákona o petičnom práve a zákona o podmienkach výkonu volebného práva, ale primárnou požiadavkou je preskúmanie, či návrh na vyhlásenie referenda svojim obsahom **zodpovedá požiadavkám ústavy**.

V súlade s uvedenými povinnosťami som preskúmal osobitne každú z otázok uvedených v návrhu na vyhlásenie referenda, pričom pri **druhej otázke a tretej otázke** som nezistil ich nesúlady s ústavou, ústavnými zákonmi, zákonom o podmienkach výkonu volebného práva a zákonom o petičnom práve a návrhu na vyhlásenie referenda som v rozsahu týchto dvoch otázok vyhovel.

K rovnakému záveru nie je možné dospieť vo vzťahu k prvej otázke uvedenej v návrhu na vyhlásenie referenda, ktorú je nevyhnutné preskúmať v kontexte tak znenia ústavy, ako aj osobitnej a podrobnej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) k referendu ako takému a výslovne aj **k možnosti občanov referendum skrátiť prebiehajúce volebné obdobie** Národnej rady Slovenskej republiky („ďalej len „národná rada“).

Podľa čl. 73 ods. 1 ústavy má národná rada 150 poslancov, ktorí sú **volení na štyri roky**. V tejto súvislosti nie je možné ignorovať judikatúru ústavného súdu k možnosti občanov referendum skrátiť volebné obdobie národnej rady. Pripomínam, že podľa jasného príkazu uvedeného čl. 125b ods. 3 ústavy, ak ústavný súd svojím rozhodnutím vysloví, že predmet referenda, ktoré sa má vyhlásiť na základe petície občanov alebo uznesenia národnej rady, nie je v súlade s ústavou alebo s ústavným zákonom, referendum nemožno vyhlásiť. Tento príkaz adresovaný prezidentovi sa vzťahuje na všetky návrhy na vyhlásenie referenda o otázkach, o ktorých **ústavný súd exaktne rozhodol v minulosti tak, že nie sú v súlade s ústavou** a nemožno ďalej uvedené rozhodnutia ústavného súdu nerešpektovať ani v budúcnosti, pri ďalších návrhoch na vyhlásenie referenda, ktoré **sledujú totožný cieľ** (skrátiť prebiehajúce volebné obdobie národnej rady občanmi v referende).

Súčasne som **30. marca 2026** obdržal od člena petičného výboru určeného na zastupovanie v styku s orgánom verejnej moci, pána Juraja Šeligu, list, v ktorom uvádza, že prvá otázka má byť v súlade s ústavou aj z dôvodu, že novelou ústavy z roku 2023 bol doplnený čl. 73 ods. 3 ústavy o možnosť, podľa ktorej prebiehajúce volebné obdobie národnej rady možno skrátiť na základe uznesenia národnej rady, ktorým sa určí čas vyhlásenia a konania volieb do národnej rady. Podľa ďalej tu uvedených tvrdení *„je možné skrátiť volebné obdobie a je to možné urobiť i cez výsledok referenda a parlament, keďže samotná ústava pripúšťa v čl. 73 ods. 3, ale priam predpokladá prijatie právnej normy, ktorá jednorazovo skrácuje volebné obdobie“*. V kontexte zákazu imperatívneho mandátu, ktorý je v čl. 73 ods. 2 ústavy sa ďalej uvádza, že *„predmetné ustanovenie referuje na situácie, kedy poslanec pod hrozbou svojho odvolania alebo inej skutočnosti musí konať inak ako slobodne a hlasovať inak ako podľa svojho vedomia a svedomia (nález I. ÚS 8/97), to však neznamena, že pre poslanca pri výkone jeho mandátu neplatia platné právne normy, ktoré ho zaväzujú (ústava, ústavný zákon, zákon, ...). Ak by sme pripustili výklad, že poslanec môže nerešpektovať právne normy, znamenalo by to, že čl. 73 ods. 1 ústavy je nadradený všetkým ostatným článkom ústavy a celému*

právneho poriadku, čo je samozrejme nezmysel. Plus pripomíname, že vzhľadom na formuláciu predmetnej otázky je hlasovanie podľa čl. 73 ods. 3 ústavy v dispozícii slobodnej vôle poslanca, ktorá však má rešpektovať platný právny stav."

Tvrdenia vyplývajúce z vyššie uvedeného listu z 30. marca 2026 nemožno prijať ako správne, a to najmä z nasledovných dôvodov:

i) podľa ústavy je možné okamžite skrátiť prebiehajúce volebné obdobie národnej rady jedine na právnom základe čl. 73 ods. 3 ústavy, pričom návrh uznesenia o skrátení volebného obdobia môže predložiť (výlučne) najmenej pätina poslancov národnej rady a následne uznesenie prijímajú (výlučne) poslanci národnej rady trojpäťtinovou väčšinou všetkých poslancov (čl. 84 ods. 4 ústavy),

ii) uznesenie o skrátení volebného obdobia národnej rady sa uverejní v Zbierke zákonov Slovenskej republiky,

iii) žiadny iný okamžitý spôsob skrátenia prebiehajúceho volebného obdobia národnej rady ústava nepozná a neposkytuje mu (žiaľ napriek viacerým legislatívnym snahám poslancov v predchádzajúcom volebnom období národnej rady) žiadny právny základ (ústava v čl. 102 ods. 1 písm. e) síce obsahuje právo a povinnosť prezidenta rozpustiť národnú radu, a tým vyvolať predčasné parlamentné voľby, no táto právomoc je viazaná výlučne na kategorické a mimoriadne ústavnoprávne skutočnosti, preto jej okamžité využitie ani nie je možné),

iv) uznesenie o skrátení volebného obdobia nie je právna norma, je to jedine akt aplikácie práva (ad hoc individuálny právny akt vzťahujúci sa na konkrétne a jediné volebné obdobie národnej rady), na ktorý vždy dopadá zákaz imperatívneho mandátu podľa čl. 73 ods. 2 ústavy, pričom ani platným výsledkom referenda nie je možné za súčasného znenia ústavy poslanca limitovať pri jeho hlasovaní o uzneseniach národnej rady,

v) poslanci národnej rady prirodzene dodržiavajú ústavu a ostatné zákony (čl. 75 ods. 1 ústavy), ale nie je možné im nariadiť, ako majú pri jednotlivých uzneseniach hlasovať, obzvlášť pri uznesení podľa čl. 73 ods. 3 ústavy (neexistuje žiadny právny základ v konkrétnej podobe „normatívneho príkazu“),

vi) pokiaľ je ústavne neprípustné referendumou otázkou prikazovať členom vlády, aby sa ad hoc uzniesli na podaní demisie (a ústavným súdom bolo explicitne v jeho rozhodnutí PL. ÚS 11/2022, bod 57, odmietnuté, že by takýto predmet referenda predstavoval aplikáciu existujúcej ústavnej úpravy), potom platí uvedený záver aj v tejto veci, obzvlášť pri ústavnej fixácii zákazu imperatívneho mandátu, ktorý sa týka iba poslancov národnej rady.

Ústavný súd v náleze sp. zn. PL. ÚS 7/2021 zo 7. júla 2021 výslovne rozhodol, že referendom nie je možné skrátiť prebiehajúce volebné obdobie národnej rady. Ústavný súd to v uvedenom náleze jasne vyjadril na viacerých miestach. V bode 147 vyslovil, že *„tak ako nie je možné právnym predpisom alebo referendom rozhodnúť konkrétnu vec, ktorá patrí do právomoci súdov podľa čl. 142 ods. 1 a 2 ústavy, nie je takým spôsobom možné, priamo alebo sprostredkované [ústavou nepredpokladaným skrátením už plynúceho volebného obdobia (všetkých) poslancov a s tým spojeným vyvolaním predčasných volieb] rozhodnúť ani o nevyhnutnom faktickom dôsledku takého rozhodnutia – rozpustení Národnej rady Slovenskej republiky.“* (...) Jeho mimoriadnym jednorazovým skrátením prostredníctvom rozhodnutia v referende teda nemožno obchádzať rozpustenie

národnej rady, pokiaľ by ústava takú možnosť (normatívne, ako pravidlo využiteľné na základe jej úpravy) nepripustila.". V bode 151 ústavný súd vyslovil, že *„...mandát poslanca národnej rady ústavne konformne nezaniká a zasadnutie národnej rady sa ústavne konformne nekončí ani rozhodnutím v referende..."*. V bode 183.1 ďalej vyslovil, že *„výsledkom výkonu ustanovenej, ústavou v piatej hlave definovanej zákonodarnej moci (ústavným zákonom, zákonom alebo rozhodnutím v referende) nie je možné pre konkrétny prípad zasahovať do výkonu ústavou založenej pôsobnosti orgánu verejnej moci, ktorá spočíva vo vydávaní individuálnych právnych aktov (rozhodovaní na základe právneho predpisu pre konkrétny prípad). Taká zmena (odňatie rozhodovania dotknutému orgánu, zverenie rozhodovania inému orgánu alebo rozšírenie oprávnenia na rozhodovanie aj mimo doterajšieho subjektu pôsobnosti) je pri rešpektovaní podstaty ústavou predpokladanej delby moci možná len normatívne, teda zmenou právneho predpisu a pre všetky prípady patriace do kategórie predpokladanej legislatívnu zmenou, ktoré nastanú v období po nadobudnutí jej účinnosti."*. A napokon v bode 183.2 jasne ústavný súd uviedol, že *„bez ustanovenia ústavy s povahou normatívnej úpravy oprávňujúcej na ďalej uvedený postup (ktoré nie je súčasťou jej platného a účinného znenia) nie je možné rozhodnutím v referende ani osobitným ústavným zákonom zmeniť pre jednotlivý prípad ústavou kogentne ustanovené a periodicky sa opakujúce funkčné obdobie orgánu verejnej moci alebo takým spôsobom ukončiť jeho činnosť v aktuálnom personálnom obsadení, legálne viazanom na už plynúce funkčné obdobie."*.

Pri posudzovaní prvej referendovej otázky je preto potrebné vychádzať zo skutočnosti, že podľa vyššie citovaného a pre prezidenta záväzného právneho názoru ústavného súdu, občania nemôžu referendum skrátiť prebiehajúce volebné obdobie národnej rady, a to napriek tomu, že poslanci sú podľa čl. 73 ods. 2 ústavy zástupcovia občanov a svoje mandáty získavajú zvolením občanmi.

Na uvedené jednoznačné rozhodnutie ústavného súdu nemá vplyv ani zmena (novela) ústavy prijatá ústavným zákonom z 25. januára 2023 č. 24/2023 Z. z. Týmto ústavným zákonom bol do ústavy okrem iného doplnený čl. 73 ods. 3, ktorý upravil možnosť rozhodovania o skrátení prebiehajúceho volebného obdobia národnej rady takým spôsobom, že v súčasnom platnom znení je v celistvosti vyhradený poslancom národnej rady (od možnosti podať návrh na prijatie uznesenia, jeho prerokovanie a samotné hlasovanie o takomto návrhu).

Petičnému výboru pripomínam, že pôvodné znenie návrhu predmetnej novely ústavy z 25. januára 2023 počítalo s dvoma spôsobmi predčasného ukončenia prebiehajúceho volebného obdobia národnej rady, a to:

- i) ústavným zákonom – tzn. hlasovaním a rozhodovaním národnej rady a
- ii) súčasne aj referendum, a to výslovným návrhom na doplnenie čl. 98 ods. 3 ústavy (VIII. volebné obdobie, tlač 1163, bod 1 a 3 návrhu ústavného zákona).

V dôvodovej správe (A. všeobecná časť) k návrhu vyššie uvedenej novely ústavy sa výslovne uvádza, že jej cieľom je *„reagovať na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 7/2021 zo dňa 7. júla 2021"*.

Počas rokovania o návrhu vyššie uvedenej novely ústavy bol podaný pozmeňujúci návrh poslankyne Márie Kolíkovej a poslancov Miloša Svrčka, Michala

Šipoša a tiež Juraja Šeligu, ktorý jednak zmenil návrh novely ústavy do konečnej podoby ústavného zákona č. 24/2023 Z. z., ale ktorý najmä **úplne vylúčil občanov z rozhodovania** o možnom skrátení prebiehajúceho volebného obdobia národnej rady, teda vylúčil z pôvodného textu návrhu novely ústavy druhý spôsob predčasného skončenia volebného obdobia národnej rady (referendom) a **zveril ho výlučne do rúk národnej rady a jej poslancov**. Tento pozmeňujúci návrh bol okrem iného odôvodnený aj tým, že k možnosti skrátiť prebiehajúce volebné obdobie referendom *„existuje ústavne prijateľnejšia, elegantnejšia a vykonateľnejšia alternatíva navrhovanému spôsobu skrátenia volebného obdobia referendom alebo ústavným zákonom“*. **Vylúčenie referenda** z rozhodovania o skrátení prebiehajúceho volebného obdobia národnej rady tak bolo **zmyslom a cieľom** podaného pozmeňujúceho návrhu ako *„prijateľnejšia a elegantnejšia alternatíva“*.

Toto rozhodnutie nemá ani ambíciu schvaľovať výsledok pretavený do podoby konečného znenia ústavného zákona č. 24/2023 Z. z. a ani ho obhajovať, nakoľko môj osobný a politický postoj k zavedeniu možnosti predčasného ukončenia prebiehajúceho volebného obdobia národnej rady referendom a skutočne zveriť túto možnosť občanom Slovenskej republiky, je verejne známy a pretrvávajúci.

Je objektívnou skutočnosťou, že táto možnosť je nateraz – najmä podľa vyššie uvedeného rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 7/2021 zo dňa 7. júla 2021, ale najmä podľa následného a **cieleného vylúčenia** konečnou a aktuálne platnou podobou ústavného zákona č. 24/2023 Z. z., ktorým sa zmenila a doplnila ústava, **ústavne nemožná**, tzn. je v rozpore s ústavou.

Platná a účinná ústava stanovuje prostredníctvom čl. 73 ods. 3 jasné pravidlá pre iniciovanie a schválenie uznesenia o skrátení prebiehajúceho volebného obdobia národnej rady, ktoré v žiadnom rozsahu a v žiadnom štádiu nepredpokladajú zapojenie občanov v referende.

Prijatie uznesenia, ktorým národná rada skráti prebiehajúce volebné obdobie na základe výsledku referenda, ústava nepredpokladá. Pripustením takejto možnosti by došlo k jednorazovému prelomeniu ústavy, pričom sa zdá, že práve toto prelomenie ústavy je jediným účelom posudzovanej prvej otázky. Ústavný súd pritom opakovane potvrdil, že predmet referenda, ktorého účelom je jednorazové prelomenie ústavnej úpravy ústavou nepredpokladaným spôsobom, je v rozpore s čl. 1 ods. 1 ústavy a narúša materiálne jadro ústavy s ústavnou intenzitou (sp. zn. PL. ÚS 7/2021, body 114 a 134 odôvodnenia, sp. zn. PL. ÚS 21/2014, body 65 a 109 odôvodnenia a sp. zn. PL. ÚS 11/2022, body 50 a 71 odôvodnenia).

Mám za to, že predmet referenda v rozsahu posudzovanej prvej otázky nie je zo žiadnych hľadísk aplikáciou existujúcej ústavnej úpravy podľa čl. 73 ods. 3, či iných jej ustanovení. Je zrejmé, že výsledkom uplatnenia postupu podľa čl. 73 ods. 3 ústavy je uznesenie národnej rady. Skutočnosť, že má ísť výlučne o uznesenie národnej rady vyplýva aj z odôvodnenia vyššie uvedeného pozmeňujúceho návrhu, ktorý spečatil konečné znenie ústavného zákona č. 24/2023 Z. z., kde sa okrem iného uvádza, že: *„Nesúlad s ústavou bude odstránený tým, že nepôjde o ad hoc ústavné zákony nemajúce všeobecnú povahu, ale uznesenia vzťahujúce sa na skoršie skončenie volebného obdobia prostredníctvom vykonania predčasných*

volieb a zároveň bude možnosť schvaľovania takýchto uznesení upravená priamo v Ústave Slovenskej republiky." (pozmeňujúci návrh poslankyne Márie Kolkovej a poslancov Miloša Svrčka, Michala Šipoša a Juraja Šeliga, tlač 1163, odôvodnenie k bodu 1).

Iný spôsob skrátenia prebiehajúceho volebného obdobia národnej rady ako podľa čl. 73 ods. 3 by predstavoval ústavou nepredpokladaný spôsob skrátenia volebného obdobia daného čl. 73 ods. 1 ústavy. Inak povedané, podľa súčasnej ústavnej úpravy je možné do dĺžky volebného obdobia národnej rady stanovenej v čl. 73 ods. 1 ústavy okamžite zasiahnuť iba spôsobom podľa čl. 73 ods. 3 ústavy.

Názor ústavného súdu vyjadrený v náleze sp. zn. PL. ÚS 7/2021, že prijatie ad hoc ústavného zákona alebo zákona v referende nie je úplne vylúčené vtedy, ak je to ústavou výslovne predpokladané, na ktorý sa odvoláva pán Juraj Šeliga v liste zo dňa 30. marca 2026, je tak bezpredmetný. Posudzovaná prvá otázka v návrhu na vyhlásenie referenda totiž nesmeruje k prijatiu ústavného zákona a ani zákona, ale k prijatiu ad hoc uznesenia národnej rady, ako normatívny príkaz v rozpore so zásadou zákazu imperatívneho mandátu jej poslancov. Navyše, obsah posudzovanej prvej otázky nezodpovedá ani požiadavkám na obsah uznesenia národnej rady podľa čl. 73 ods. 3 ústavy. Ústavnou požiadavkou na obsah tohto uznesenia je stanovenie času vyhlásenia a konania volieb do národnej rady podľa uváženia národnej rady, pričom posudzovaná prvá otázka obsahuje presné určenie času vyhlásenia a konania volieb do národnej rady.

Súhrnne v zmysle vyššie uvedených dôvodov konštatujem, že posudzovaná prvá otázka nie je v súlade s čl. 73 ods. 1, 2 a 3 ústavy a tým, že predstavuje ich jednorazové prelomenie, nie je ani v súlade s čl. 1 ods. 1 ústavy.

Protiústavný charakter a následný záver a nemožnosti takýto predmet referenda vyhlásiť by nemenilo ani také posúdenie prvej otázky, podľa ktorého táto otázka nesmeruje priamo k záväznému rozhodnutiu občanov o skrátení volebného obdobia národnej rady, ale predstavuje len požiadavku občanov adresovanú poslancom národnej rady na realizáciu právomoci upravenej v čl. 73 ods. 3 ústavy. Ani takúto možnosť totiž súčasná ústavná úprava nepripúšťa, nakoľko platne prijatý výsledok referenda je priamo záväzný, má silu ústavného zákona a možno ho zmeniť len postupom podľa čl. 99 ods. 1 ústavy. Podľa čl. 93 ods. 2 ústavy sa referendum môže rozhodnúť aj o iných dôležitých otázkach verejného záujmu. Použitie slova „rozhodnúť“ nie je náhodné, ale určuje charakter referenda. Predmetom referenda môže byť len taká otázka, ktorá je nielen dôležitá z pohľadu verejného záujmu, ale je aj spôsobilá vyvolať relevantný právny účinok. Predmetom referenda teda môže byť len taká dôležitá otázka verejného záujmu, ktorá buď priamo zavádza, mení či ruší právne normy, alebo smeruje (ak má charakter finálnej normy) k nastoleniu dlhodobého právneho stavu, v ktorom platia určité právne normy. (Orosz, L., Svák, J. a kol. Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Zväzok II. (ústavné orgány). Bratislava: Wolters Kluwer, 2022, s. 191).

Pripomínam, že samotná judikatúra ústavného súdu je k účinkom referenda jasná. V náleze sp. zn. PL. ÚS 24/2014 ústavný súd uviedol, že „účelom referenda je zabezpečiť občanom štátu – ako nositeľom primárnej (originárnej) moci, aby bezprostredne spolupôsobili pri tvorbe štátnej vôle (v tomto prípade možno

hovorí aj o vecnej či hodnotovej rovnocennosti referenda a výkonu zákonodarnej moci národnou radou). Občania v referende uplatňujú toto svoje oprávnenie hlasovaním, ktoré má právne účinky." V náleze sp. zn. PL. ÚS 7/2021 ústavný súd potvrdil, že „Právne účinky a záväznosť výsledku referenda napokon vyplývajú aj zo samotného znenia čl. 93 ods. 2 ústavy, v zmysle ktorého ide v referende o rozhodnutie občanov o dôležitých otázkach verejného záujmu, nie teda len o vyjadrenie názoru o týchto otázkach. Tento záver je v súlade so závermi vyplývajúcimi z doterajšej judikatúry ústavného súdu, ktorá referendu priznáva právne účinky."

Za referendum je možné teda pokladať len také hlasovanie občanov o inej dôležitej otázke verejného záujmu, ktoré v prípade platného výsledku bude mať **jednoznačné právne účinky**. Inak by išlo iba o vyjadrenie názoru občanov na otázku v referende, či plebiscit, čo **nezodpovedá čl. 93 ods. 2 ústavy** vyžadujúcom rozhodovací charakter referenda. Ak by následne posudzovaná prvá otázka v návrhu na vyhlásenie referenda takýto rozhodovací charakter nemala a právne účinky by pri stanovenej ústavnej sile výsledku referenda nebola spôsobilá vyvolať, nebola by v súlade s čl. 93 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 99 ods. 1 ústavy.

V rozhodnutí veci sp. zn. PL. ÚS 7/2021 tiež ústavný súd podrobne vysvetlil (v bodoch 78 a 79), že „v zmysle ústavy je výsledkom referenda právna norma so silou ústavného zákona. Ústava a samozrejme aj ústavný súd **pripúšťajú aj schválenie jednorazovej právnej normy**, problematická je však jednorazová norma v prípade, ak ústavu prelomuje, t. j. len pre jeden konkrétny prípad ju obchádza. So skutočnosťou, že výsledkom referenda je právna norma, nie je v rozpore ani možnosť hlasovať v referende s cieľom, aby **orgán verejnej moci vykonal svoju právomoc**. V takom prípade ide o **finálnu normu**, ktorou bolo aj referendum o vstupe do Európskej únie. Rovnako finálna norma je problematická, ak jej účelom je prelomenie ústavy."

Doplňujúc vyššie uvedené konštatujem, že v konkrétnom prípade posudzovanej prvej otázky je tým orgánom verejnej moci národná rada. Zdôrazňujem, že ani v prípade referendovej otázky smerujúcej k prijatiu finálnej normy nie je možné jednorazové prelomenie ústavy, teda referendová otázka smerujúca k **jednorazovému uplatneniu právomoci ústavného orgánu ukončiť svoje vlastné pôsobenie**, je nepripustná. Totiž referendum v jeho súčasnej podobe nie je podľa ústavného súdu koncipované ako nástroj na odvolávanie volených zástupcov ľudu (sp. zn. PL. ÚS 11/2022, bod 81 odôvodnenia). Zároveň, podľa čl. 73 ods. 2 ústavy poslanci svoj mandát vykonávajú podľa svojho svedomia a presvedčenia a nie sú viazaní príkazmi.

Pre úplnosť tiež možno dodať záväzné posúdenie ústavného súdu, podľa ktorého „Referendom možno rozhodnúť aj o zavedení pravidla správania regulujúceho konkrétny prípad, v ktorom sa prejavuje spoločensky exponovaný verejný záujem, alebo upravujúceho okruh spoločenských vzťahov vyznačujúcich sa v porovnaní so štandardnou podobou generality právnych noriem podstatne nižšou mierou všeobecnosti, či už vo vzťahu k predmetu regulácie alebo k jej adresátovi (adresátom). Referendum však **nemôže vyústiť do pravidla, ktorého regulačná podstata spočíva v krátkodobom a dočasnom suspendovaní všeobecnej normy ústavy tvoriacej súčasť materiálneho jadra**, a to pre

individuálny prípad. Návrh prijatý v spornom referende by znamenal, že voľby by sa museli konať síce v lehote nepresahujúcej VIII. volebné obdobie národnej rady, došlo by však k narušeniu predpísanej pravidelnosti tohto konkrétneho volebného obdobia, čím by bol súčasne suspendovaný čl. 73 ods. 1 ústavy. Predmet sporného referenda sa teda vyznačuje jedinečnou a zároveň ústavne nedovolenou absenciou generality. Pripustenie takejto referendovej praxe by totiž v konečnom dôsledku vyústilo do výsledku, keď by moc ustanovená (v referende) v individuálnych prípadoch vylučovala použitie naďalej účinných všeobecných pravidiel zavedených mocou ustanovujúcou a tvoriacich súčasť materiálneho jadra ústavy." (PL. ÚS 7/2021, bod 132 odôvodnenia).

Súčasne v poslednej obdobnej veci bola ústavným súdom odmietnutá aj argumentácia založená na tom, že referendová otázka o ad hoc demisii konkrétnej vlády je len výkonom existujúcej ústavnej úpravy, lebo hoci ústava nijako neupravuje dôvody podania demisie podľa čl. 115 ods. 2 ústavy, práve tento článok vôbec nepredpokladá, že vláda by bola **povinná podať demisiu na základe záväzného príkazu občanov** či iného nositeľa verejnej moci. Posudzovaný predmet referenda, ktorého cieľom bolo skončenie funkčného obdobia vlády inak, ako je to upravené v čl. 115 ods. 1 a 2, čl. 116 ods. 5 a 6 a čl. 117 ústavy, **nenapíňal ústavou predpokladaný či sledovaný dôvod** skončenia funkčného obdobia vlády. Podľa ústavného súdu je záver, ktorý sa týka funkčného (volebného) obdobia národnej rady, platný navyše aj vo vzťahu k funkčnému obdobiu vlády (PL. ÚS 11/2022, body 57, 64, 67).

Konštatujem, že prvá otázka v návrhu na vyhlásenie referenda smeruje výlučne k tomu, aby výsledkom referenda bol pokyn alebo príkaz občanov poslancom, aby vykonali svoj mandát tak, aby bol predmet referenda dosiahnutý. Iným spôsobom predmet posudzovanej prvej otázky nie je možné naplniť.

Na strane druhej otázka, ktorá nie je spôsobilá privodiť priamy normatívny účinok, nemôže byť predmetom referenda najmä podľa čl. 93 ods. 2 ústavy.

Slovami ústavného súdu: „*keďže v referende ide o výkon štátnej moci, pre predmet referenda neplatí, že čo nie je zakázané, je dovolené (čl. 2 ods. 3 ústavy). Nemožno teda len na základe princípu suverenity ľudu automaticky predpokladať že predmet referenda je v súlade s ústavou, ale do úvahy treba vždy zobrať skutočnosť, ako predmet referenda zasahuje do iných ústavných princípov*“ (sp. zn. PL. ÚS 11/2022, bod 74), resp. „*v referende môžu občania rozhodovať o užšom okruhu otázok, než o akom rozhoduje národná rada*“ (sp. zn. PL. ÚS 11/2022, bod 75).

Iba pre úplnosť, z rešpektu k výkonu petičného práva, je možné doplniť, že právny poriadok pozná možnosť **obrátiť sa s petíciou na národnú radu**. Podľa § 133 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky, národná rada prerokuje petíciu aspoň 100 000 občanov. Ak teda občania chcú iniciovať, aby národná rada prijala uznesenie o skrátení prebiehajúceho volebného obdobia, je možné predložiť národnej rade petíciu v rozsahu aspoň 100 000 podpisov občanov.

Súčasne dodávam, že pri druhej otázke a tretej otázke posudzovaného návrhu na vyhlásenie referenda nemám pochybnosti, a preto som podľa čl. 95

ods. 1 a čl. 102 ods. 1 písm. n) ústavy a podľa § 202 zákona o podmienkach výkonu volebného práva rozhodol o vyhlásení referenda v ich rozsahu.

Osobitne vo vzťahu k tretej otázke konštatujem, že ako taká nie je bezprostredne vykonateľná. Jej výsledkom môže byť skôr finálna a všeobecná norma, ktorá predpokladá jej ďalšie napĺňanie rôznymi právnymi aktmi rôznej právnej sily. Či sa tak aj skutočne stane, je vecou slobodného rozhodnutia poslancov národnej rady, či a v akej miere potenciálne platný výsledok referenda pretavia do legislatívnej podoby. Žiadne priamo vykonateľné účinky platný výsledok referenda v rámci tretej otázky mať okamžite nebude.

V tomto zmysle však rešpektujem, že podľa ústavného súdu predmetom referenda môže byť aj prijatie takejto normy. Podľa nálezu sp. zn. PL. ÚS 7/2021: *„V takýchto prípadoch ide o zákonodarné referendá, ktorých cieľom je prijatie teleologickej (finálnej) právnej normy, t. j. normy, ktorá ustanovuje cieľ, avšak realizáciu tohto cieľa v podobe konkrétneho pravidla správania bližšie neupravuje.“*. Mám za to, že takýto charakter má práve tretia otázka, ktorá len smeruje k nastoleniu určitého právneho stavu a nie je právne perfektná.

Ústava samotná v tomto ohľade obsahuje nedokonalé (imperfektné) právne normy, pretože aj podľa ústavného súdu *„výslovne neupravuje spôsob, akým by bolo možné dosiahnuť (vynútiť), aby príslušné štátne orgány výsledok referenda uskutočnili“*. Aj v tomto prípade platí, že poslanci národnej rady svoj mandát vykonávajú podľa svojho svedomia a presvedčenia a nie sú viazaní príkazmi; ergo podľa ústavného súdu *„nie je možné prinútiť ich realizovať výsledok referenda, hoci je aj pre nich právne záväzný. Zodpovednosť poslancov za uskutočnenie výsledku takéhoto referenda v týchto prípadoch je tak voči občanom len politická.“* (PL. ÚS 7/2021, body 91 a 92 odôvodnenia).

Osobitne tak pri tretej otázke uzatváram, že ide o finálnu normu, ktorá síce je problematická a bezprostredne nevykonateľná, ale na rozdiel od prvej otázky nepredstavuje jednorazové prelomenie ústavy.

Na základe všetkých vyššie uvedených zistení jednotlivo, ako aj v ich vzájomnej súvislosti, som zistil, že vo vzťahu k prvej otázke uvedenej v návrhu na vyhlásenie referenda, nie sú podmienky na vyhlásenie referenda splnené pre jej rozpor s čl. 73 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy, a tým podľa § 203 ods. 2 zákona o podmienkach výkonu volebného práva referendum o tejto otázke nie je možné vyhlásiť.

